

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyně Mgr. et Mgr. Lenkou Bahýľovou, Ph. D. ve věci

žalobce: **R. J.**
bytem X
proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 10. 2022, č. j. MPSV-2022/190046-921, sp. zn. SZ/MPSV-2022/181963-921,

takto:

- I. Žaloba **s e z a m í t á**.
- II. Žalobce **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a napadené rozhodnutí

1. Žalobce podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 10. 2022, č. j. MPSV-2022/190046-921, sp. zn. SZ/MPSV-2022/181963-921 („napadené rozhodnutí“), jímž bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce, Krajská pobočka v Brně, ze dne 27. 9. 2022, č. j. 303278/22/ZN („prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým

rozhodnutím nebyl přiznán jednorázový příspěvek na dítě oprávněné osobě (J. D., nar. X) podle § 2, § 4, § 5 a § 11 odst. 3 zákona č. 196/2022 Sb., o jednorázovém příspěvku na dítě („zákon o jednorázovém příspěvku na dítě“ nebo „zákon“). Důvodem bylo zjištění, že zákonný zástupce oprávněné osoby (žalobce) uplatnil žádost o příspěvek dne 15. 8. 2022, jednorázový příspěvek na dítě však již byl vyplacen matce oprávněné osoby (O. D.). Matka měla syna svěřeného soudem výhradně do své péče do května 2022 a na základě žádosti pobírala přídavek na dítě v období od 1.1.2022 do 31.3.2022, jakož i od 1. 4. 2022 do 30. 6. 2022. Dne 5.5.2022 byla Okresním soudem ve Znojmě schválena dohoda o společné péči rodičů. Dle odůvodnění prvostupňového orgánu není od 1. 7. 2022 přídavek na nezletilé nezaopatřené dítě vyplácen, protože ani jedním z rodičů dítěte nebyla předložena dohoda o výplatě této dávky po změně výchovy a výživy k 1. dni kalendářního čtvrtletí, tj. k 1. 7. 2022.

2. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí zabýval odvolací námitkou žalobce, že oprávněná osoba (jeho syn) od dubna 2020 žije spíše u něj a že příspěvek na dítě byl matkou oprávněné osoby získán podvodně. Žalovaný uvedl, že výplata příspěvku byla provedena automaticky bez žádosti matce, neboť té byl vyplacen přídavek na dítě za měsíc červen 2022. S odkazem na § 7 odst. 3 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře („zákon o státní sociální podpoře“), žalovaný uvedl, že při posuzování nároku na přídavek na dítě se nezletilé dítě posuzuje s rodičem nikoli na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte, ale podle toho, se kterým rodičem dítě společně žije. V případě svěření dítěte do společné nebo střídavé péče obou rodičů se pak s nezaopatřeným nezletilým dítětem posuzuje rodič určený na základě dohody těchto rodičů s tím, že tuto dohodu mohou rodiče změnit vždy jen k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí.
3. Žalobce si podle žalovaného ode dne 1. 4. 2022 (ani dříve) nežádal o přídavek na dítě, žadatelkou a příjemkyní byla matka oprávněné osoby. Prvostupňový orgán neměl důvod posuzovat, s kým dítě společně žije. Oprávněná osoba však nežila výhradně s odvolatelem, proto nelze mít za to, že by byl matce přídavek na dítě vyplácen neoprávněně. I za situace, kdy by byl prvostupňovému orgánu doložen rozsudek o společné péči rodičů ze dne 5. 5. 2022, mohla by být oprávněná osoba na základě dohody rodičů posuzována s odvolatelem nejdříve od prvního dne následujícího kalendářního čtvrtletí, tj. od 1. 7. 2022. Jednorázový příspěvek na dítě již byl vyplacen, neboť oprávněná osoba splnila podmínky nároku na jeho výplatu.

II. Žaloba

4. Podle žalobce správní orgány legalizovaly podvod ve formě zneužití dávek. Žalobce považuje za podvod, že matka vůbec o přídavek na dítě žádala i za období, kdy byl syn již skoro výlučně u žalobce. Syn bydlí téměř výlučně u žalobce, matka s ním nebyla v případě nemoci ani jednou doma. Není tedy důvod k tomu, aby matka čerpala veškeré příspěvky.
5. Žalobce k žalobě přiložil (vedle listin obsažených ve spise správního orgánu) vyplněný formulář žádosti o přídavek na dítě ze dne 15. 11. 2021, na přiznání dávky ode dne 15. 8. 2021, vyrozumění úřadu práce ze dne 5.1.2022 ve věci přídavku na dítě (že žalobce neodstranil vady podání a dávka nebude přiznána), rozhodnutí úřadu práce ze dne 17. 1. 2022 o nepřiznání dávky státní sociální podpory - přídavek na dítě žalobci (z důvodu, že

žalobce nedoložil požadované podklady - příjmy, návrh na svěření dítěte do péče, potvrzení zaměstnavatele o daňovém zvýhodnění dítěte atd.).

III. Vyjádření žalovaného a replika žalobce

6. Žalovaný k žalobě uvedl, že nárok na jednorázový příspěvek má dle § 2 odst. 1 zákona o jednorázovém příspěvku na dítě to dítě, které mělo nárok na výplatu přídavku na dítě za měsíc červen 2022. Nezletilý měl v červnu 2022 nárok na příspěvek na dítě a ten mu byl vyplacen, měl proto též nárok na jednorázový příspěvek. Příspěvek ve výši 5 000 Kč se dítěti vyplácí automaticky (bez podání žádosti).
7. Příjemcem příspěvku je podle § 5 odst. 2 a § 7 odst. 3 písm. a) zákona o jednorázovém příspěvku na dítě osoba, které byl vyplacen přídavek na dítě, náležející dítěti za měsíc červen 2022. V případě nezletilého pobírala v rozhodném období přídavek na dítě jeho matka, matka proto byla oprávněna též k výplatě jednorázového příspěvku. Nároku proto nebylo možné vyhovět opakovaně, na základě žádosti žalobce.
8. Žalovaný závěrem uvedl, že žalobce nebyl účastníkem řízení zakončeného napadeným rozhodnutím. Účastníkem řízení byl v tomto případě nezletilý. Žalobce proto nemá samostatnou aktivní legitimaci k podání žaloby. Žalovaný navrhl, aby soud žalobu zamítl, neshledá-li důvody pro její odmítnutí.
9. Na vyjádření žalovaného reagoval žalobce replikou, v níž uvedl, že o jednorázový příspěvek bylo možné žádat i bez toho, aby mělo dítě nárok na výplatu přídavku na dítě za měsíc červen 2022. Pochybení bylo na straně matky, která úřadu práce neoznámila změnu rozhodných skutečností. Správní orgán ale měl zjišťovat okolnosti a skutečnosti rozhodné pro přiznání a výplatu dávky. V tomto ohledu není napadené rozhodnutí v souladu se zákonem. Došlo-li k nezákonnému přiznání a výplatě u přídavku na dítě, potom ani jednorázový příspěvek nemohl být vyplacen v souladu se zákonem. Žalobce tvrdí, že neměl ani tušení o tom, že matka dítěte podávala žádost o přídavky na dítě, přestože syn žil převážně u něj.
10. Žalobce dále nesouhlasí s tím, že by nebyl účastníkem řízení zakončeného napadeným rozhodnutím. Uvedl, že žádost o přídavek na dítě podal, ale s ohledem na vyšší příjem, pro který by na přídavek na dítě nedosáhl, již žádost na výzvu úřadu nedoplňoval.

IV. Jednání před soudem

11. Krajský soud nařídil k požadavku žalobce jednání dne 1.12.2023. Na jednání se žádný z účastníků nedostavil, oba účastníci se z jednání omluvili a souhlasili s jednáním ve své nepřítomnosti. Soud stručně shrnul obsah správního a soudního spisu a doplnil dokazování listinami předloženými žalobcem, jež nebyly ve správním spisu zahrnuty, tj. žádostí žalobce o přídavek na dítě ze dne 15. 11. 2021, vyrozuměním úřadu práce ze dne 5.1.2022 ve věci přídavku na dítě, výzvami úřadu práce ze dne 23.12.2021, 26.11.2021 (přiloženými k omluvě z jednání) a rozhodnutím úřadu práce ze dne 17. 1. 2022 o nepřiznání dávky státní sociální podpory-přídavku na dítě žalobci.

V. Posouzení věci krajským soudem

12. Soud se nejprve k námitce žalovaného zabýval tím, zda má žalobce k podání žaloby aktivní legitimaci. Pochybnosti o této podmínce soudního přezkumu žalovaný vyvozoval z toho,

že dle § 10 odst. 3 zákona o jednorázovém příspěvku na dítě je účastníkem řízení pouze dítě, o jehož žádosti se rozhoduje. Taková zákonná konstrukce vymezující okruh účastníků správního řízení však není pro účely posouzení aktivní procesní legitimace žalobce, resp. jeho oprávnění podat žalobu proti napadenému rozhodnutí, určující.

13. Podle § 65 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“), *kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen přímo nebo v důsledku porušení svých práv v předcházejícím řízení úkonem správního orgánu, jímž se zakládají, mění, ruší nebo závazně určují jeho práva nebo povinnosti, může se žalobou domáhat zrušení takového rozhodnutí (...)*. Žalobce požádal o jednorázový příspěvek za své dítě podle § 10 odst. 2 zákona o jednorázovém příspěvku na dítě, tj. byl v pozici posuzované osoby ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) tohoto zákona. Z této pozice je žalobce bezpochyby oprávněn podat žalobu proti rozhodnutí, jímž byla žádost o jednorázový příspěvek na dítě zamítnuta. Jedná se totiž o právní sféru potenciálního příjemce příspěvku, jíž se napadené rozhodnutí týká (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 A 25/2002-42, publ. pod č. 906/2006 Sb. NSS). Námitka absence aktivní procesní legitimace žalobce tedy důvodná není.
14. Při splnění podmínek řízení krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů, ověřil přitom, zda rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí žalovaného (§ 75 odst. 1, 2 s. ř. s.).
15. Žaloba není důvodná.
16. Těžiště žalobní argumentace spočívá v tom, že jednorázový příspěvek na dítě neměl být vyplacen matce dítěte, neboť ta podle žalobce čerpala dávku státní sociální podpory – přídavek na dítě neoprávněně.
17. Zákon o jednorázovém příspěvku na dítě byl dle důvodové zprávy (tisk č. 242/0, PS PČR, 2022) přijat jako *„okamžitá reakce v podobě poskytnutí jednorázového příspěvku, který ihned zlepší příjmovou situaci rodin s dětmi...“*. Bylo jím reagováno *„na současnou situaci rodin s dětmi, na které dopadají důsledky prudkého nárustu inflace, jako jsou rostoucí ceny energií, potravin a dalších základních potřeb způsobené řadou příčin (...)*. Cílem návrhu je podpořit především rodiny s dětmi s nižšími a středními příjmy a také samoživitele, kteří jsou ohroženou skupinou obyvatel, na něž má přímé dopady rostoucí inflace a rostoucí ceny energií. (...) Vyplatit příspěvek se navrhuje všem dětem, které v červenci 2022 mají nárok na výplatu nepojistné sociální dávky – přídavek na dítě, a to za měsíc červen 2022 s podmínkou, že ke dni 1. srpna 2022 nedovršili 18 let věku. Všem dětem, respektive jednomu z jeho rodičů, bude příspěvek vyplacen automaticky, tedy bez administrativního zatížení. V ostatních případech, tj. nebude-li příspěvek vyplacen automaticky, musí o něj být požádáno. *„Podmínkou nároku v této situaci je podmínka trvalého pobytu a bydliště dítěte na území České republiky a podmínka rozhodného příjmu rodičů nebo rodiče, se kterými dítě ke dni podání žádosti o příspěvek žije, v roce 2021 nepřesáhne 1 milion Kč hrubého“*.
18. V intencích vůle zákonodárce byl tedy do systému dávek státní sociální podpory inkorporován jednorázový příspěvek na dítě jako finanční výpomoc (dítěti) s výživou a ostatními osobními náklady (§ 1 zákona). Nárok na tento příspěvek vznikl „automaticky“ u těch nezletilých dětí, které měly v červenci 2022 nárok na výplatu přídavek na dítě za měsíc červen 2022 (§ 2 odst. 1 ve spojení s § 5 odst. 2 zákona). Ve vztahu k dětem, které takový

nárok neměly, mohl být příspěvek přiznán při splnění stanovených zákonných podmínek pouze na žádost (§ 2 odst. 2 ve spojení s § 5 odst. 3 zákona).

19. V případě oprávněné osoby – nezletilého syna žalobce došlo ke vzniku nároku na příspěvek podle § 2 odst. 1 zákona o jednorázovém příspěvku na dítě, neboť k žádosti matky dítěte byl synovi žalobce přiznán přídavek na dítě za měsíc červen 2022. Úřad práce proto v případě nezletilého syna žalobce (oprávněné osoby) postupoval podle § 7 odst. 3 písm. a) zákona a příspěvek vyplatil „osobě, které byl vyplacen přídavek na dítě náležející dítěti za měsíc červen 2022“, tj. matce dítěte. Právní úprava pro případy nároku na příspěvek podle § 2 odst. 1 zákona nepočítala s tím, že by byly poměry oprávněné osoby jakkoli blíže zkoumány. Existence nároku na přídavek na dítě podle zákona o státní sociální podpoře za měsíc červen 2022 vedla při splnění podmínky nezletilosti k 1.8.2022 k přiznání jednorázového příspěvku na dítě, a to bez dalšího.
20. Nutno ovšem vyjít z předpokladu, že aby mohl být nárok na jednorázový příspěvek na dítě dle podmínek v § 2 odst. 1 zákona přiznán a následně vyplacen, musí být nárok na přídavek na dítě náležející dítěti dle zákona o státní sociální podpoře za měsíc červen oprávněný. Správní orgány oprávněnost takového nároku, na rozdíl od žalobce, nezpochybnilly.
21. Soud se proto zabýval tím, zda v případě syna žalobce, jemuž byl na žádost jeho matky přiznán přídavek na dítě (i) za měsíc červen 2022, vznikly důvodné pochybnosti o oprávněnosti takového nároku. Pouze na základě takových pochybností by totiž bylo na místě přiznaný nárok přehodnotit (viz např. postup dle § 7 odst. 5 zákona o státní sociální podpoře) a případně činit příslušné kroky ve vztahu k neoprávněnému příjemci. Takové důvodné pochybnosti o neoprávněném čerpání přídavku na dítě a potažmo jednorázového příspěvku na dítě, však zde ani podle soudu dány nebyly, a to z následujících důvodů.
22. Pro účely přídavku na dítě je určující mj. tzv. rozhodný příjem rodiny, za níž se pro účely zákona o státní sociální podpoře považuje oprávněná osoba (tj. dítě) a společně s ní posuzované osoby, resp. není-li těchto osob, považuje se za rodinu sama oprávněná osoba. Nárok na přídavek na dítě se u společně posuzovaných osob odvíjí mj. od splnění podmínky, že oprávněná osoba (dítě) se společně posuzovanými osobami žije. Přitom platí, že pro účely přídavku na dítě žádná z osob nemůže být posuzována jako oprávněná osoba nebo jako společně posuzovaná osoba současně ve více rodinách (§ 7 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře). Společně posuzovanými osobami jsou mj. nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí, pokud s oprávněnou osobou trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby (§ 7 odst. 2 zákona o státní sociální podpoře). Jsou-li rodiče rozvedení (tj. pokud spolu nežijí), *posuzuje se jako osoba společně posuzovaná s nezaopatřeným nezletilým dítětem rodič, s nímž dítě společně žije, a bylo-li uvedeným rodičům svěřeno dítě do společné nebo střídavé péče obou rodičů, posuzuje se s nezaopatřeným nezletilým dítětem rodič určený na základě dohody těchto rodičů s tím, že tuto dohodu mohou rodiče změnit vždy jen k prvnímu dni kalendářního čtvrtletí* [§ 7 odst. 3 písm. a) zákona o státní sociální podpoře].
23. Žalobce se v řízení o jednorázovém příspěvku na dítě snažil zpochybnit skutečnost, že jeho syn se svojí matkou žije, tj. podmínku, že by matka dítěte byla společně posuzovanou osobou. Žalovaný v napadeném rozhodnutí uvedl, že při posuzování nároku na přídavek na dítě je rozhodující skutečnost, se kterým rodičem (jsou-li odloučeni) dítě společně žije, a že není primárně určující rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče. S tím lze v obecné rovině

souhlasit, na druhou stranu však není důvodu opomíjet zjištění ohledně rodinných poměrů oprávněné osoby, jak vyplývají např. právě i z odůvodnění rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče, nedojde-li ke změně skutkových okolností věci (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.10.2023, č.j. 7 Ads 138/2022-26, bod 30).

24. Jak vyplývá ze správního spisu, dítě (oprávněná osoba), t.č. mladšího školního věku, bylo rozsudkem Okresního soudu ve Znojmě ze dne 12.8.2014 svěřeno do péče matky a otci (žalobci) bylo stanoveno výživné. V dalších letech docházelo ke změnám ve výši výživného otce na syna, dítě zůstávalo v péči matky. Teprve rozsudkem Okresního soudu ve Znojmě ze dne 5.5.2022 byla schválena dohoda rodičů o svěření dítěte do společné péče a výživy. V odůvodnění tohoto rozsudku se uvádí, jakým způsobem probíhá péče o syna (otec syna ráno doveze k matce, která jej odvádí do školy a odpoledne vyzvedává z družiny, kde si jej otec opětovně vyzvedává; většinu víkendů syn tráví s otcem) a hrazení nákladů na výživu a ostatních nákladů (obědy a poplatky ve škole hradí většinou matka, otec hradí poplatky v zájmových kroužcích). Okresní soud v odůvodnění shrnul, že společná péče a výživa je v zájmu nezletilého. Ten tráví každý den část dne u rodičů, dle vlastní potřeby a zájmů, rodiče společně zajišťují jeho potřeby a jsou schopni se na jeho výchově a péči dohodnout. I opatrovník po rozhovoru s nezletilým potvrdil, že jeho přáním je být napůl s mamkou a napůl s taťkou. Žalobce tyto skutečnosti nezpochybňoval.
25. Žalobce s odkazem na usnesení PČR ze dne 7.10.2021, jímž byla odložena trestní věc podezření ze spáchání přečinu zanedbání povinné výživy (trestní oznámení podal žalobce na matku dítěte proto, že údajně neplní vyživovací povinnost, ačkoliv matce žádná vyživovací povinnost uložena nebyla) uváděl, že se syn zdržuje většinu času v místě trvalého bydliště žalobce. Z uvedeného usnesení (z něhož mj. vyplývá, že matka nezletilého hradí běžné rodinné výdaje, náklady na školní výuku a stravu ve školském zařízení) ani z jiných podkladů však nelze dovozovat, že by v době rozhodné pro přiznání přídatku na dítě za měsíc červen 2022, resp. jednorázového příspěvku na dítě, oprávněná osoba (syn) žila pouze s žalobcem, resp. že by ve vztahu k jeho matce vůbec nebyla naplněna podmínka „společného žití“, resp. přímého zaopatření. Ze soudu známých okolností věci, jak vyplývají ze správního spisu, lze usuzovat na to, že péče a výživa o oprávněnou osobu byla v tomto období společná a podíleli se na ní oba rodiče. To ostatně stvrdil svým rozsudkem ze dne 5.5.2022 i Okresní soud ve Znojmě, jímž byla schválena dohoda rodičů o společné péči o nezletilého.
26. Ve věci vyšlo najevo, že žalobce sice v roce 2021 podal žádost o přídavek na dítě, nicméně z procesních důvodů mu tato dávka přiznána nebyla. Žalobce nevyhověl žádosti správního orgánu na doložení potřebných dokladů (což v replice k vyjádření žalovaného i v omluvě z jednání odůvodnil výší svých příjmů, pro něž by na přídavek na dítě nedosáhl), a proto byla jeho žádost zamítnuta. Do rozhodnutí soudu o svěření dítěte do společné péče, resp. do doby, kdy byl s tímto rozhodnutím seznámen, neměl správní orgán důvod zabývat se tím, se kterým z rodičů bude nezletilé dítě společně posuzováno [viz shora citovaný § 7 odst. 3 písm. a) zákona o státní sociální podpoře]. Z okolností věci je však na místě usuzovat na to, že nezletilý byl v přímém zaopatření žalobce (otce) i matky, neboť u obou z nich nezletilý bydlel a oba z nich se podíleli na jeho výživě a dalších osobních potřebách. Nebyly zde tedy důvodné pochybnosti o tom, že by nezletilý s matkou společně nežil (byť by třeba mohl

v posledním období v souhrnu více času trávit u otce), ostatně (jakkoli se jedná toliko o údaj evidenční) v místě trvalého pobytu matky měl nezletilý rovněž hlášen svůj trvalý pobyt.

27. Soud tedy přisvědčuje závěru přijatému v napadeném rozhodnutí, že matka nezletilého nebyla neoprávněným příjemcem dávky státní sociální podpory v podobě přídatku na dítě za měsíc červen 2022. Správní orgán proto postupoval v souladu se zákonem, pokud nárok na jednorázový příspěvek na dítě podle § 2 odst. 1 zákona vyplatil matce nezletilého dítěte. Žádosti podané žalobcem o jednorázový příspěvek na dítě vyhověno být nemohlo, neboť oprávněná osoba, tj. syn žalobce, příspěvek (prostřednictvím své matky) již oprávněně čerpal.

VI. Závěr a náhrada nákladů řízení

28. Soud dospěl k závěru, že žalobní námitky nejsou důvodné. Neshledal ani jiné vady, k nimž by musel případně přihlédnout z úřední povinnosti, a proto žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).
29. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto ve smyslu § 60 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšnému žalovanému žádné náklady nad rámec jeho obvyklé úřední činnosti nevznikly, náhrada nákladů řízení mu tudíž přiznána nebyla (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014–47).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvojím vyhotovení u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno dne 1. prosince 2023

Mgr. et Mgr. Lenka Bahýřová, Ph.D., v.r.
samosoudkyně